הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תֹּל תֹּלֹא

תֹּל וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]שַׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי הַפֶּסַח קוֹרִין אוֹתוֹ שַׁבַּת הַגָּדוֹל, (א) מִפְּנֵי (ג) [א] הַנֵּס שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ. הַגָּהּ: וְהַמִּנְהָג לוֹמַר (ב) *בְּמִנְחָה, (ג) הַהַגָּדָה, מִתְּחִלַּת עֲבָדִים הָיִינוּ עַד לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וּפוֹסְקִים לוֹמַר 'בָּרְכִי נַפְשִׁי' (מנהגים (מנהגי חודש ניסן)):

א תּוֹסָפוֹת בְּשַׁבָּת פ"ז (ע"ב ד"ה ואותו) וְכֵן כָּתַב הַכָּל בּוֹ (סי' מז) וְשִׁבְלֵי הַלֶּקֶט (סי' רה).

תֹּלֹא זְמַן בְּדִיקַת הֶחָמֵץ. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א (ג) (א) [א]בִּתְחִלַּת לֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן, [*] (ב) בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ (ג) לְאוֹר הַנֵּר בְּחוֹרִין וּבִסְדָקִין, בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת (ד) שֶׁדֶּרֶךְ לְהַכְנִיס שָׁם חָמֵץ: ב [ב]יִזָּהֵר כָּל אָדָם (ג) (ה) שֶׁלֹּא יַתְחִיל בְּשׁוּם מְלָאכָה (ג) (ו) *וְלֹא

א מִשְׁנָה רֵישׁ פְּסָחִים (ב.). ב הָרַב הַמַּגִּיד (חמץ ומצה פרק ב ה"ג) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (עיין תורי"פ ד. ד"ה לא).

בְּאֵר הֵיטֵב

מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח). מָצָאתִי כָּתוּב לְהַטִּיל אִסּוּר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לְאַיְזָה צֹרֶךְ גָּדוֹל מֻתָּר בְּנִיסָן אַף שֶׁאָסוּר בְּתִשְׁרֵי:

א (ג) הַנֵּס. שֶׁלָּקְחוּ כָּל אֶחָד שֶׂה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, וְאוֹתָהּ שָׁנָה הָיָה עֲשִׂירִי בַּחֹדֶשׁ בְּשַׁבָּת. וְהִקְשׁוּ הֲוֵי לֵיהּ לִקְבֹּעַ בַּעֲשִׂירִי לַחֹדֶשׁ אֲפִלּוּ חָל בְּחֹל, עַיֵּן אַחֲרוֹנִים וּבְחֹק יַעֲקֹב (סק"ב). וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הַבֵּית יוֹסֵף (ד"ה שבת) דְּאִם כֵּן כָּל הָאַרְבָּעָה יָמִים יִהְיוּ נִקְרָאִים גְּדוֹלִים, יֵשׁ לוֹמַר דְּהַנֵּס הָיָה שֶׁאוֹמְרִים שֶׁרוֹצִים לִשְׁחֹט לֵאלֹהֵיהֶם, וּבְשַׁבָּת אָמַר הַמִּצְרִי אֱמֶת הוּא וּמַה שֶּׁלֹּא שָׁחְטוּ מִשּׁוּם שֶׁהוּא שַׁבָּת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁאָר יָמִים. מֵהָרַב רַבִּי מֹשֶׁה רַבִּי אֵלִיוֹשׁ. אֵין מַפְטִירִין 'וְעָרְבָה' אֶלָּא כְּשֶׁחָל שַׁבַּת הַגָּדוֹל בְּעֶרֶב פֶּסַח, וְכֵן נוֹהֲגִין. רַשַּׁ"ל הָיָה דּוֹרֵשׁ שֶׁכָּל אֶחָד יֹאכַל מְעַט קֹדֶם הַפֶּסַח מִקֶּמַח שֶׁל פֶּסַח, כִּי שֶׁמָּא הָיָה שָׁם חֲשַׁשׁ חִמּוּץ וְיִתְלֶה בְּמַה שֶּׁאָכַל. [וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) תָּמֵהּ עָלָיו דְּזֶה אֵינוֹ אֶלָּא בְּדָבָר יָבֵשׁ עַיֵּן יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ק"י (ס"ז), וְקָמַח בְּקָמַח הָוֵי דָּבָר לַח, עַיֵּן שָׁם. וְחֹק יַעֲקֹב (סק"א) כָּתַב דְּדִינָא קָאָמַר, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא מְהַנֵּי עַל כָּל פָּנִים כִּי אִם בְּנָפַל אֶחָד מֵהֶם בְּשׁוֹגֵג, עַיֵּן שָׁם]. טוֹב לִתֵּן מִמֶּנּוּ לַעֲנִיִּים. מַטֵּה מֹשֶׁה (סי' תקמג) וּשְׁלָ"ה (מס' פסחים פרק נר מצוה אות יא):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שֶׁקְּבִיעוּת חִטֵּי דְּפִסְחָא בִּפְרָטוּת, וְאֵין כּוֹלְלִים אוֹתָם בִּכְלַל צִדְקוֹת כָּל הַשָּׁנָה. (וְהַטַּעַם לְפִי שֶׁנּוֹתְנִים מִזֶּה גַּם לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים עֲנִיִּים שֶׁגְּנַאי לָהֶם לְקַבֵּל צְדָקָה). וְאִם גָּבוּ לְצֹרֶךְ חִטִּים וְהוֹתִירוּ, אֵין לְשַׁנּוֹת לִדְבָרִים אֲחֵרִים, אֶלָּא יִתְּנוּ לַעֲנִיִּים לִשְׁאָר צָרְכֵי הַפֶּסַח, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּסוֹף סֵפֶר וַעַד לַחֲכָמִים, בְּקוּנְטְרֵס טוֹב עַיִן (סי' יח אות עז) כָּתַב שֶׁאִם קָנָה בֵּית דִּירָה, אֲפִלּוּ תּוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ חָשׁוּב כְּאַנְשֵׁי הָעִיר, וְאִם רַק שָׂכַר בֵּית דִּירָה לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֶפְשָׁר קֹדֶם שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר, עַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב כֵּן בְּשֵׁם קֶצֶת מְפָרְשִׁים. וְעַיֵּן בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קס"ג (ס"ב בהג"ה):

א [א] הַנֵּס. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּדָגוּל מַרְבָּבָה מַה שֶּׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"א) בָּזֶה, דְּרַשַּׁ"ל סְבִירָא לֵיהּ דְּהָוֵי יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ, אֶלָּא דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וּמְהַנֵּי נֶאֱכַל אֶחָד, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן כ"ה בְּדִינֵי בְּרֵרָה מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְיַשֵּׁב קוּשְׁיַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם עַל פִּי דִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת בִּתְמוּרָה (ל. ד"ה ואידך), עַיֵּן שָׁם:

א [בשו"ע] בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ. וְכָתַב בְּשׁוּ"ת בֵּית יְהוּדָה (או"ח סי' ה) שֶׁאוֹנֵן פָּטוּר

(ג) הַהַגָּדָה. אֲפִלּוּ חָל שַׁבַּת הַגָּדוֹל בְּעֶרֶב פֶּסַח:

א (ג) בִּתְחִלַּת. פֵּרוּשׁ סָמוּךְ לִכְנִיסַת הַלַּיְלָה. רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ה ח"א) וְרַ"ן (א. ד"ה גמ') וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"א). וְהַחֹק יַעֲקֹב (סק"א) פָּסַק דְּהַבְּדִיקָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בַּלַּיְלָה מַמָּשׁ אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים, וְלֹא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. [וְהָרַאֲבַ"ד (בהשגות על המאור א.) דִּיֵּק מִלְּשׁוֹן אוֹר דְּרָצָה לוֹמַר שֶׁיֶּשְׁנוֹ עֲדַיִן קֶצֶת יוֹם, דְּמִשּׁוּם לִישְׁנָא מְעַלְיָא לֹא הָוֵי לֵיהּ לְתַנָּא מֵשִׂים אוֹר לְחֹשֶׁךְ. וְרֹב פּוֹסְקִים סְבִירָא לְהוּ דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דַּוְקָא, וּמִזֶּה דִּיֵּק בְּחֹק יַעֲקֹב (סק"ז) כְּשֶׁלֹּא קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע קֹדֶם בְּדִיקָה וּבָאִים שְׁנֵי חִיּוּבִים כָּאֶחָד, יִקְרָא תְּחִלָּה כִּי תָּדִיר הוּא, עַיֵּן שָׁם]:

ב (ג) שֶׁלֹּא יַתְחִיל. וַחֲצִי שָׁעָה קֹדֶם הַזְּמַן אָסוּר דִּלְמָא אָתֵי לְאִמְּשׁוּכֵי. וּמִי שֶׁלֹּא בָּדַק בַּלַּיְלָה אָסוּר בַּיּוֹם עַד שֶׁיִּבְדֹּק: (ג) וְלֹא יֹאכַל. וּטְעִימָה בְּעָלְמָא שָׁרִי, וְהַיְינוּ פֵּרוֹת אוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אִסְרוּ חַג. וּלְהַטִּיל חֵרֶם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לְצֹרֶךְ גָּדוֹל מֻתָּר בְּנִיסָן, אַף שֶׁאָסוּר בְּתִשְׁרֵי [אַחֲרוֹנִים]:

א (א) מִפְּנֵי הַנֵּס. שֶׁבְּשָׁנָה שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם הָיָה עֲשָׂרָה בְּנִיסָן בְּיוֹם שַׁבָּת, וְלָקְחוּ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׂה לְפִסְחוֹ וְקָשְׁרוּ בְּכַרְעֵי הַמִּטָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות יב ג) 'בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבוֹת' וְגוֹ', וְהַמִּצְרִים רָאוּ זֶה וּשְׁאָלוּם לָמָּה זֶה לָכֶם, וְהֵשִׁיבוּ לְשָׁחְטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח בְּמִצְוַת ה' עָלֵינוּ, וְהָיוּ שִׁנֵּיהֶם קֵהוֹת עַל שֶׁשּׁוֹחֲטִין אֶת אֱלֹהֵיהֶם, וְלֹא הָיוּ רַשָּׁאִין לוֹמַר לָהֶם דָּבָר. וּמִפְּנֵי שֶׁאָז הָיָה עֲשִׂירִי בַּחֹדֶשׁ בְּשַׁבָּת, עַל כֵּן קָבְעוּ לִקְרוֹת שַׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי הַפֶּסַח לְעוֹלָם שַׁבַּת הַגָּדוֹל: (ב) בְּמִנְחָה הַהַגָּדָה. לְפִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ הַתְחָלַת הַגְּאֻלָּה וְהַנִּסִּים. וַאֲפִלּוּ אִם חָל שַׁבַּת הַגָּדוֹל בְּעֶרֶב פֶּסַח, וְאָז דּוֹרְשִׁין בַּשַּׁבָּת הַקּוֹדֵם [אַחֲרוֹנִים]:

א (א) בִּתְחִלַּת לֵיל וְכוּ'. פֵּרוּשׁ (ג) תֵּכֶף אַחַר יְצִיאַת הַכּוֹכָבִים שֶׁיֵּשׁ עֲדַיִן קֶצֶת מֵאוֹר הַיּוֹם רָאוּי לְהַתְחִיל לִבְדֹּק, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְרַשֵּׁל אוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח: (ב) בּוֹדְקִין וְכוּ'. וְגַם צָרִיךְ לְבַטֵּל אָז אֶת הֶחָמֵץ וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן תל"ד סָעִיף ב'. (ג) וּמִן הַתּוֹרָה בְּאֶחָד מֵהֶן סַגִּי, דִּכְשֶׁמְּבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ וּמַפְקִירוֹ, שׁוּב אֵינוֹ שֶׁלּוֹ וְאֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁבּוֹדְקוֹ וּמְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו וּמְבַעֲרוֹ מִן הָעוֹלָם, אֶלָּא שֶׁחֲזַ"ל הֶחְמִירוּ דְּלֹא סַגִּי בְּאֶחָד מֵהֶן אֶלָּא בִּשְׁנֵיהֶם דַּוְקָא. לְפִי שֶׁחָשְׁשׁוּ אַחַר שֶׁהַבִּטּוּל תָּלוּי בְּמַחֲשַׁבְתָּן שֶׁל בְּנֵי אָדָם וּבְדֵעוֹתֵיהֶן, אוּלַי יֵרַע בְּעֵינֵי הָאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ חָמֵץ בְּעַד כַּמָּה אֲלָפִים לְהַפְקִיר, וְאַף שֶׁבְּפִיו יֹאמַר שֶׁיִּהְיֶה בָּטֵל וְהֶפְקֵר וְחָשִׁיב כְּעַפְרָא, מִכָּל מָקוֹם לִבּוֹ לֹא כֵן יַחְשֹׁב וְלֹא יְבַטְּלֶנּוּ בְּלֵב שָׁלֵם, וַהֲרֵי הוּא עוֹבֵר בְּ'בַל יֵרָאֶה', שֶׁהֲרֵי לֹא הוֹצִיא מִבֵּיתוֹ. וְעוֹד שֶׁמָּא מִתּוֹךְ שֶׁרְגִילִין בּוֹ כָּל הַשָּׁנָה, אִם יִהְיֶה בְּבֵיתוֹ וּרְשׁוּתוֹ גָּזְרִינַן שֶׁיִּשְׁכַּח וְיָבוֹא לֶאֱכֹל. וְלָכֵן תִּקְּנוּ חֲזַ"ל שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמְּבַטֵּל לֹא סַגִּי, אֶלָּא צָרִיךְ לִבְדֹּק לְבַעֲרוֹ מִן הָעוֹלָם. וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְבַטֵּל גַּם כֵּן, שֶׁמָּא לֹא יִבְדֹּק יָפֶה וְיִמְצָא חָמֵץ בְּפֶסַח וְיַעֲבֹר עָלָיו: (ג) לְאוֹר הַנֵּר. מִפְּנֵי (ג) שֶׁצָּרִיךְ לִבְדֹּק בַּחוֹרִין וּבַסְּדָקִין, וְאוֹר הַיּוֹם לֹא יוֹעִיל לָזֶה, וְכֵיוָן שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה לְאוֹר הַנֵּר קְבָעוּהָ בַּלַּיְלָה, מִפְּנֵי שֶׁאָז אוֹרוֹ מַבְהִיק יוֹתֵר מִבַּיּוֹם וַאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם הָאָפֵל. וְגַם הִיא שָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם מְצוּיִים בְּבָתֵּיהֶם: (ד) שֶׁדֶּרֶךְ לְהַכְנִיס וְכוּ'. לָאו דַּוְקָא, אַף שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהַכְנִיס שָׁם חָמֵץ, (ד) רַק בְּמָקוֹם שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים שָׁם לִפְרָקִים בְּחָמֵץ, חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא הִכְנִיס שָׁם חָמֵץ וְלָאו אַדַּעְתֵּיהּ, וְכַמְבֹאָר לְקַמָּן סִימָן תל"ג (סעיפים ג-י): ב (ה) שֶׁלֹּא יַתְחִיל בְּשׁוּם מְלָאכָה וְכוּ'. וַאֲפִלּוּ חֲצִי שָׁעָה שֶׁקֹּדֶם הַזְּמַן אָסוּר דִּלְמָא אָתֵי לְאִמְּשׁוּכֵי, וְהוּא הַדִּין דְּאָסוּר לִכְנֹס לַמֶּרְחָץ וּבְכָל הַדְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל בְּסִימָן רל"ב (ס"ב). וּמִי שֶׁשָּׁכַח לִבְדֹּק בַּלַּיְלָה, אָסוּר בַּיּוֹם בְּכָל הַדְּבָרִים עַד שֶׁיִּבְדֹּק [אַחֲרוֹנִים]: (ו) וְלֹא יֹאכַל. וּטְעִימָה בְּעָלְמָא שָׁרִי, וְהַיְנוּ פַּת כַּבֵּיצָה וְלֹא יוֹתֵר, אוֹ פֵּרוֹת אֲפִלּוּ הַרְבֵּה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסוֹף

בֵּאוּר הֲלָכָה

שֶׁלְּאִישׁ כָּזֶה אֵין נוֹתְנִין מִקֻּפָּה כַּמְבֹאָר בְּיוֹרֶה דֵעָה בְּהִלְכוֹת צְדָקָה (סי' רנו ס"א) [מְקוֹר חַיִּים (סק"ג)]:

א * בְּמִנְחָה הַהַגָּדָה. [א]וּבְשֵׁם הַגְּרָ"א (סק"ב) כָּתְבוּ שֶׁלֹּא הָיָה נוֹהֵג בָּזֶה, מִשּׁוּם דְּאִיתָא בַּהַגָּדָה 'יָכוֹל מִבְּעוֹד יוֹם' וְכוּ':

ב * וְלֹא יֹאכַל. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ו) דְּפֵרוֹת מֻתָּר אֲפִלּוּ הַרְבֵּה, וְהוּא נוֹבֵעַ מִדִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) שֶׁדִּמָּה לְהָא דְּסִימָן רל"ב. וְלִכְאוֹרָה מִשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַבְּדִיקָה דְּהַיְנוּ צֵאת הַכּוֹכָבִים גַּם כֵּן מֻתָּר לֶאֱכֹל פֵּרוֹת אֲפִלּוּ הַרְבֵּה,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ג) אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) וְחֹק יַעֲקֹב (סק"א) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (הל' זמן בדיק"ח ס"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ג) פּוֹסְקִים: (ג) גְּמָרָא (פסחים ח.) וּפוֹסְקִים: (ד) חֹק יַעֲקֹב (סק"ב):

ליקוטי דברי הרב: א] בשו"ע הרב הביא דברי השו"ע שאומרים בשבת הגדול במנחה עבדים היינו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah